

Samen met kerken in strijd tegen aids

door Darija Kupers-Oving en
Dicky Nieuwenhuis

Afkick- en uitstapprogramma's voor drugsgebruikers en sekswerkers krijgen nog veel te weinig aandacht in het internationale beleid rond hiv en aids. Daarom hierbij een paar aanbevelingen voor de beleidsmakers op de aidsconferentie die deze week gehouden wordt in Mexico. Van 3 tot en met 8 augustus vindt de zeventiende internationale aidsconferentie plaats in Mexico City. Vorige week publiceerde Unaid - het 'aidsbureau' van de Verenigde Naties - een rapport waarin de actuele uitdagingen rond de aids-pandemie in cijfers zichtbaar worden gemaakt. Het rapport vertelt allereerst goed nieuws: de wereldwijde epidemie stabiliseert zich. Tegelijkertijd blijft de omvang van de aidsproblematiek overweldigend. Wereldwijd zijn 33 miljoen mensen met hiv besmet, 12 miljoen kinderen in Afrika missen één of beide ouders als gevolg van aids. De bestrijding van aids is een belangrijk aandachtspunt voor minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking. Nederland is een van de grootste donoren op het gebied van hiv- en aidsbestrijding en heeft daarom deze week een belangrijke stem tijdens de internationale conferentie in Mexico. Graag geven we namens Prisma en Woord en Daad de Nederlandse delegatie een aantal aandachtspunten mee die ons inziens in de discussie rond hiv en aids vaak onderbelicht blijven.

Uitstapprogramma's

Terecht wordt in de discussies over hiv en aids veel over de positie en rechten van drugsgebruikers en sekswerkers gesproken. Zij behoren wereldwijd tot de groepen die een zeer hoog risico hebben om geïnfecteerd te raken, en om anderen te besmetten. Het is echter verbazingwekkend dat er zelden gesproken wordt over het recht op een fatsoenlijke baan. Een gewone baan en een behoorlijk inkomen geeft mensen hun gevoel van eigenwaarde terug, en beschermt kwetsbare mensen tegen (seksuele) uitbuiting. In Nederland hebben we inmiddels goede ervaringen met afkick- en uitstapprogramma's voor verslaafden en prostituees, ervaringen die we met andere landen kun-

nen delen.

Verder wordt in discussies over hiv en aids onvoldoende onderscheid gemaakt tussen risicogroepen en kwetsbare groepen. Risicovol gedrag wordt soms vrijwillig en bewust vertoond. Als dit onder grote sociale of economische druk gebeurt, is er sprake van kwetsbaarheid en moet er gewerkt worden aan weerbaarheid (zoals via bijvoorbeeld de hiervoor genoemde uitstapprogramma's). Maar we pleiten er ook voor dat kwetsbare groepen, die zeer omvangrijk zijn en in veel landen nauwelijks adequaat bereikt worden, door beleidsmakers niet vergeten worden. Mensen met een fysieke beperking behoren duidelijk tot zo'n kwetsbare groep. Klinieken zijn voor hen moeilijk te bereiken, en gezondheidspersoneel denkt al snel dat een hiv-test niet nodig is omdat mensen met een beperking niet seksueel actief zouden zijn. Vrouwen met een beperking lopen juist meer risico seksueel misbruikt te worden.

Ook kinderen vormen nog altijd een risicogroep, ondanks het feit dat veel landen een officiële strategie hebben opgezet om kinderen met extra zorg te bereiken. Tenslotte blijven veel vrouwen in lage-inkomenslanden een kwetsbare groep. Zij zijn niet alleen biologisch kwetsbaarder om besmet te raken, maar ook economisch omdat zij vaak de zorg voor kinderen dragen. Zo geven vrouwen uit Botswana en Swaziland in een recent onderzoek van Unaid aan dat als zij over onvoldoende voedsel beschikken, de kans zeer groot is (80 procent) dat zij hun lichaam verkopen.

De omvang van deze drie groepen is nog altijd zo groot dat de steun van de internationale gemeenschap hard nodig blijft. Hoop op de agenda dus in Mexico!

Rol van religieuze leider

Een effectieve aanpak van de pandemie vraagt om betrokken leiders. Religieuze leiders spelen hierbij een belangrijke rol. Te vaak wordt uitsluitend gesproken over 'conservatieve krachten' die praktische oplossingen in de weg staan, en het Vaticaan dat condooms verbiedt. Dit is een zeer oppervlakkige voorstelling van zaken.

Een paar feiten op een rij. In Sub-Sahara Afrika is 85 procent van de mensen actief lid van religieuze instituties. Kerkelijke organisaties zijn sinds het begin van de epidemie betrokken, en waren vaak de eersten die reageerden door het aanbieden van diensten. Uit een onderzoek van de BBC blijkt dat 75 procent van de Afrikaanse bevolking religieuze leiders het meest vertrouwt. In landen als Zambia, Tanzania, Kenia en Lesotho wordt 30 tot 60 procent van de nationale gezondheidszorg uitgevoerd door kerken of daaraan verwante organisaties.

Daar staat tegenover dat religieuze organisaties ook negatief kunnen bijdragen aan de aids-epidemie. Stigmatisering, discriminatie van aidspatiënten en het geven van onjuiste informatie komt helaas ook in veel kerken voor. Het bieden van een krachtig weerwoord tegen misstanden en discriminatie gebeurt echter ook, vanuit dezelfde (orthodoxe) kerken en organisaties. Een weerwoord dat veel meer impact heeft dan het opgestoken vinger-tje van veel westerse organisaties.

Als de internationale gemeenschap wil bijdragen aan effectieve aidsbestrijding, dan kan ze niet om samenwerking met kerken in Afrika heen. Nederland heeft al aangetoond de kerken in haar strijd te willen steunen. Tijdens de oecumenische conferentie van wereldwijde kerkleiders die dit weekend plaatsvond (voorafgaand aan de Mexico-conferentie), heeft de Nederlandse aidsambassadeur zijn steun uitgesproken voor samenwerking met kerken in de strijd tegen aids. Dat stemt hoopvol.

Darija Kupers-Oving, is beleidsmedewerker hiv/aids bij Prisma en Dicky Nieuwenhuis is manager Advies en Onderzoek bij Woord en Daad.

